

רשימות בכליוגרפיות

וה ובמעגל-מושרים שרויה משפחת-עובדים אחת בפר-
דס. לא משלחם הוא אותו פרדס, אלא ראש-בית-האב
אוריאל שומר הוא בו ולו אשה יפה רנה, שפועלים

הרבה שואפים צלה, ובת קטנה ויפה רות ואם זקנה.
אותה רנה מלכת-הילה משונה היא קצת, כפי שנשמע
מפי אוריאל: „את הלא עומדת ברשות-עצמך, ואף את
החובות תרשמי על שמך“ (עמ' 12), ומפי חמותה:
„באמת, בפעם הראשונה בחיי רואה אני, שאשת-איש
תקרא על שם משפחת-הוריה — אילולא הייתי בת-
תונתכם, לא הייתי מאמינה שהתחתנתם ביחודים“,
ומפיה עצמה: „הן לא תביאה לידי הבנה, כי רשאית
אני להקרא בשם-אבי“ (עמ' 13), כלומר גם יציאת-
חובה כלפי המסורת, ככתוב במפורש „זה היה בטבעה
— — נסענו בכוסר העירה ונכנסנו לחופה כדירתו
של חרב“, וגם צד של מודרניות. אך אותו צד הוא
בעינינו, כי בשלנו נתרנשה עלינו הפורענות של
סיכוכי-הסיפור. אוריאל, שמזדמן העירה לרגל המלא-
כה — הוא מביא חלב של ה„הולנדית“ שלו — נכנס

„סלח לי, איני יודעת מה אני
כותבת, ראשי סחרחר עלי“ (עמ'
244).

גנוכה היא אותה ציטטה מעם הספור חקרוי
„בפרוח עץ החרד“*). לכאורה עשוי הסיפור הזה על
טהרת-הז'נר של הישוב הצעיר, העובר, קטע מתוך
החיים של פועלים, שהם „ג'נטלמנים עם בל-היו-
תם חברים במפלגה שמאלית, בעצם הם אצילים גמור-
רים“ (עמ' 86) — ובכל זאת מרובה בו, כמה מרובה בו,
חשפע של נסים ונפלאות. חבל, שתאצקיל חמניב —
זה שפרישמן מזכירנו ב„תוהו וכהו“ ומסומות אחי-
רים“ (עמ' 86) — ובכל זאת מרובה בו, כמה מרובה בו,
ספור כתיסורה. כמה היה הלה מתפעל, וכיצד
מתפעל.

ספורי-המעשה? בתכלית-הפשטות: בשלום ושל-

*) „בפרוח עץ החרד“, ספור מאת כתיבה כהנא,
תל-אביב, חוצאת „הארץ“, תרצ"א, 258 עמודים.

אצל הרופא ורושם, כדרכו, את החוב על שם רנה לבית פאושנסקי ורצה חשטן שבאותו מעמד נמצא אחד תייר, מר דור או דניה גרום, שהוא ידיד-נעורים לרנה — והספור נמצאה לו נקודת-היפוך, הוא נעשה פיר קנטי והפורענות מרדדת.

רנה בת עשרים וחמש, מי שהיתה חלמית-גימ' נסיה ובעלת-כשרונות תיאטרליים ושעבשו היא כולה והייה כולם אידיליה סתוקה ושאונה נהנת דעתה לא על כסף ולא על שמלות: "אין לי צורך בשמלות חד-שות והנה מה שאעשה: מרי-התפוחים אתפור לי שמלה, יספיק לנו גם בשביל אמא וגם בשביל רות, ואפילו למענך חליפה, פראס אתפור" (עמ' 16). ואותה רנה עצמה, די שאותו ידיד-נעורים יודמן בצל-קורתה והזיוני-לקות וחברונותיה ננערים בה ולא לבד שהיא, השתקפה בראי — השתקפה שוב בראי" (עמ' 19) ולא לבד ש, טפלה לא מעט בתסרתה ותלבשתה" (עמ' 40), לא לבד שאינה נפטרת מתורה אלא, בהיובחה בראי, כי טראה הכללי משניע את רצונה" (עמ' 59) והיא, "מתעטפת בטוב טעם בצעיף כחול רק" (עמ' 111), "הסתכלה בראי הקטן" (עמ' 189) והיא נכנסת אצל ידידתה ונוטלת, חצי שמלה — כהולה, בהת, הרקומה הוטי משי שחור" ושומעת עצה מפי הידידה: "תקחי גם את ההולצה הלבנה שלי בנוסה האנגלי — ובצעיף הזה תקשרי את כובעך הישן הסתוי, ותראי כיצד תהיי מקושטת. לחליפה זו הולמת ההנרה בעלת-הציציות, אין לך אלא להשיגי כסיות יד, והסל... הנה, אנגליה הביכה שלי...". לא לבד שהיא מטרדת את בעיה, "אני זקוקה לבסוף", לא לבד שהיא מתרשלה במי לאכחה, שהיתה מחובבה עליה, ומיטלטלת עם התייר הידיד במכונית יחל שהיא לא לבד יפה אלא נהדרת ומאזינה למעשייה-הרפתקי שלו, שאירעו לו בכל פנות העולם ורוכבת עמו בלי רכיבת-סוסים, ביחוד, כמובן, בלי-יורה, אותו, הירת, שהתעכב מ-ס-ב-ה בלתי ידועה באמצע-הרקיע" — אלא שמוכנה היא לעי זוב את כעלה הטוב והתמים, זה המתפלמס עם האורת, שהביא פירות מסוכרים מתוצרת-חוץ, על, "הובחנו לתמוך בתעשיית-הארץ" ואשך, "ספר א. ד. נורדון פתוח בעמוד הרביעי" לפניו והמתקין עצמו לכתוב מאמר, "על המשק הקיבוצי והמשק הפרטי" ושאינו יודע רגש קנאה מהו: "הם ושלום! לא עלה אפילו על דעתי. ומנותך להעלות את המחשבה — לקנא את רנה" — מוכנה לעזוב את הכל, וליך עם אותו עשיר הולך-בטל המכקש את אשרו בה (הנה יש לי כבר מכונית ועדיין אינני מאושר" — עמ' 82 — מסכן שבוה) מוכנה לילך עמו לכרכי-הים, אילולא, כן, אילולא עיכב בעדה הנכור הראשי של הספור.

ב. ק.

נמלתי, צפורה, דבורה, בן-ישראל אבנר, כרמלי, יצחק, משה, חנה, בן-ציון, תמר, שלמה וכדומה, אפשר לו שיהא שומע מפי מורה-הדרך ונלי זה שמכריו על עז-מו: "נדרתי בגליל, בקרתי בעבר-חירון, לחרמון השי תחיתי", זה "ההולנדי המעופף", יהודי הנוכח סקין", את האגדה על הירקון ושבע טתנות, איזה אגדה יפה! יש בה תוכן רב" (עמ' 90) ולהלות לטיול שלו לשבע טתנות ולראות בריקודי-הנורה; אפשר לו גם שיהא שומע ויכוח על הקבוצה, "מובן, אי אפשר להגיד בהחלט, שבני-הארץ מיוסד רק על הקבוצות, ואולם בכל אופן, והוי הדרך הישרה וההגיונית. כל זמן שאין לנו קרקע... — וכי יכולים כולם ללכת לקבוצה — ושיהא רואה בפנישה עם ערבי ממש ושומע דבורו בערביה ממש, "מס אל באיר! — אלה ומסיקום ביל תיר"; אפשר לו שיהא לומד, כי בקבוצה בגליל, שנפל לספריה שלה בדרך אקראי הספר כנסיתיה אם הקדושה, "נרשמנו בתוד ובערכים היינו מתוכחים עליו בהתלהבות — הבהמות שלנו הוכתרו בשמותיהם של נבורי-הרומן" (עמ' 173), בדרך משל: פיר נרוננואר, זיגן, שרמליו וכדומה; אפשר לו שיהא שומע שיחה של פועלים, שמתובלה היא ציטטות מדבריי-אידיופוס ואוטילו וסיניקה ודבור על ציואר ומעבר-הרוביקון והמלט ובכתוב בישיעיהו וכדומה.

אך כל אלה נקלפות-השום הם כנגד הידיעות שאפשר לקנות, למרכזה-ההתפעלות של האצקיל, מתוך ספורי-הפלאות של מר דניה גרום. מציאותו שלו בלבד הספיקה להעלות על הזכר את דובינון ופיאטי גיצה וולטר סקוט ופיסרב ובילינסקי וצ'רנישבסקי וישו וטולסטוי, ונליקה וצ'יחוב ואהרן פו וכו'; ואם זה התייר, שעוד בילדותו נקרא, "הלודר הקטן" על שום מעשה שהיה ועתה הוא, "דוקטור יודיסטן" ומכיר את כל אנשי-השם ואת החורף שעבר בילה באנ-גליה ודרכו לבלות את הקיץ בשוין — והוא עשיר ויש לו כסף ועסקים וכו' — אם מציאותו לבד דיה, שתהא משפעת עלינו מנין מופלג כזה של שמות — משנתת פיו עצמו על אחת כמה וכמה. הנה, דרך משל, יסופר בפיו לרנה איזה רומן מופלא שלו עם, "צעירה שנתחנכה באחד מאותם הארמונות, שבאילו על פי גם נשארו בצרפת אחרי המהפכה הגדולה עד חיוס חזה על יד אורליאן" (עמ' 61) והיא, "חומר מנוע נעלה, נזע הנכור מליה — חברו ונושא כליו של לואי הקדוש במלחמות-הצלב" — (כמובן, שמי שמעמיד את הפולמוס בדבר הרומן כנ-סית-האם הקדושה במרכזה-התענינות של קבוצה בני-לי, יפה לו הצורף של נעלה ומלחמות-הצלב) ומיד אנו שומעים שפע של שמות: הונו ורוסו ואלוא ונב-רת די סטל וולטיר ונב' סויני, ג'ורג' ונד ולודויג האר-בעה עשר וקורניל וראסין ובני ואלוא וגם בני בורכונ וקרל ה-10 ונפוליון השלישי ותלכונצ'עפ"י נוסה מדיצי' ונוסה פומפדור ומעין מריה סטוארט ונסיכה לבית ארנוניה ותלכונצ'עפ"י ושל ימיר הביניים ומוסיקה של באך והנדל ובטהובן ווגנר ושופן — והכל מצומצם ביו" עמודים, בקיצור אוצר כלום להתפעלותו של האצקיל. וביחוד אפשר לך, שיהא מת-פקע ממש משמחה, כשישמע שיחה בין אשת-שומר-הפרדס, הקורא בא. ד. נורדון, לבין ידידה. איזה נוי שכדיבור, איזו תפארת-המליצה וחוד שבמלכות: "שלום ובכבוד לשליטת-לבבי, לנסיכת-דנלרה, היחידה והיפה בנסיכות! חן, חן לך דון רנלדינו החביב" (עמ' 112); "סילפידה בעלת-כנפים ורודות — דון פדרו אציל אנדרלוזיה" וכדומה. והקפיצות והדילוגים על פני ערים וכרכים, ממש כפתור זפרת, כל האטלס בכיס-החזית; בנשימה אחת מדובר על הבולברים הראשיים של פאריס ורחובות-לונדון הענקית, קורסו של רומא, טהרן חמנמם, שוקיה הלוהטים של אלג'יר ושנהאי ונורבניה וליסבון הבירה (עמ' 116), נו, והספינקסים וקחיר, — לשם אוריגנציה כתוב, "בירת-מצרים" — ופרעה רעמסס השני והגינים היסטוריים למרא-הגופו החנוט — (כמעט בדרך הכתוב באותו נושא ב, "אותיות פורחות", להכריז) — והפירמידות עם אותה המצרית המופלאה, המזכירה את אמני-איטליה והכיפור הרומנטי בפירמידה של היאופס וליל-הסמנים שלאחריו עם הבאיאדרית האגדית והשי-חה שבין מיצי וגרמה בוונא והפנישה של התייר-חידוד עם אותה רקדנית ב, "ורוטת", אחת ה"גירלס" ל"ריווי" וביחוד השיחה שבין רנה וידידה בפיונו

אצל הרופא ורושם, כדרכו, את החוב על שם רנה לבית פאושנסקי ורצה חשטן שבאותו מעמד נמצא אחד תייר, מר דור או דניה גרום, שהוא ידיד-נעורים לרנה — והספור נמצאה לו נקודת-היפוך, הוא נעשה פיר קנטי והפורענות מרדדת.

רנה בת עשרים וחמש, מי שהיתה חלמית-גימ' נסיה ובעלת-כשרונות תיאטרליים ושעבשו היא כולה והייה כולם אידיליה סתוקה ושאונה נהנת דעתה לא על כסף ולא על שמלות: "אין לי צורך בשמלות חד-שות והנה מה שאעשה: מרי-התפוחים אתפור לי שמלה, יספיק לנו גם בשביל אמא וגם בשביל רות, ואפילו למענך חליפה, פראס אתפור" (עמ' 16). ואותה רנה עצמה, די שאותו ידיד-נעורים יודמן בצל-קורתה והזיוני-לקות וחברונותיה ננערים בה ולא לבד שהיא, השתקפה בראי — השתקפה שוב בראי" (עמ' 19) ולא לבד ש, טפלה לא מעט בתסרתה ותלבשתה" (עמ' 40), לא לבד שאינה נפטרת מתורה אלא, בהיובחה בראי, כי טראה הכללי משניע את רצונה" (עמ' 59) והיא, "מתעטפת בטוב טעם בצעיף כחול רק" (עמ' 111), "הסתכלה בראי הקטן" (עמ' 189) והיא נכנסת אצל ידידתה ונוטלת, חצי שמלה — כהולה, בהת, הרקומה הוטי משי שחור" ושומעת עצה מפי הידידה: "תקחי גם את ההולצה הלבנה שלי בנוסה האנגלי — ובצעיף הזה תקשרי את כובעך הישן הסתוי, ותראי כיצד תהיי מקושטת. לחליפה זו הולמת ההנרה בעלת-הציציות, אין לך אלא להשיגי כסיות יד, והסל... הנה, אנגליה הביכה שלי...". לא לבד שהיא מטרדת את בעיה, "אני זקוקה לבסוף", לא לבד שהיא מתרשלה במי לאכחה, שהיתה מחובבה עליה, ומיטלטלת עם התייר הידיד במכונית יחל שהיא לא לבד יפה אלא נהדרת ומאזינה למעשייה-הרפתקי שלו, שאירעו לו בכל פנות העולם ורוכבת עמו בלי רכיבת-סוסים, ביחוד, כמובן, בלי-יורה, אותו, הירת, שהתעכב מ-ס-ב-ה בלתי ידועה באמצע-הרקיע" — אלא שמוכנה היא לעי זוב את כעלה הטוב והתמים, זה המתפלמס עם האורת, שהביא פירות מסוכרים מתוצרת-חוץ, על, "הובחנו לתמוך בתעשיית-הארץ" ואשך, "ספר א. ד. נורדון פתוח בעמוד הרביעי" לפניו והמתקין עצמו לכתוב מאמר, "על המשק הקיבוצי והמשק הפרטי" ושאינו יודע רגש קנאה מהו: "הם ושלום! לא עלה אפילו על דעתי. ומנותך להעלות את המחשבה — לקנא את רנה" — מוכנה לעזוב את הכל, וליך עם אותו עשיר הולך-בטל המכקש את אשרו בה (הנה יש לי כבר מכונית ועדיין אינני מאושר" — עמ' 82 — מסכן שבוה) מוכנה לילך עמו לכרכי-הים, אילולא, כן, אילולא עיכב בעדה הנכור הראשי של הספור.

ואותו נבור לא בשר ודם הוא ואין לו לא נוף ולא דמות-הנוף, כי הוא כולו דיה, כלומר הריה של תפוחי-הלב. הריח, בדרך כלל, תפקיד נכבד לו בפרי סנאז' של הספור, הוא מופיע למעלה ממ"ב פעמים בחילופי-צורה אפילו בחינת, "ריח של נבר אלגנטי" (עמ' 208) — אך ביחוד כריח של תפוחי-הלב. הלא ל"ב גילוייו אינם באים סתם-ככה, אלא בחינת-גורם מכריע: הוא משכר, מערפל את החושים, נוטל את הדעת ובשלו מניעה רנה הטובה — אנכי ישיבה עם ידידה בקונו ונמיעת-קפה וליקר וטעימת-מטעמים — לירי אמירה מפורשה: "מובן מאליו ראשית-דרכנו לפאריס" והוא מציע לה: "גלך לאיטליה, יש לי שם אחווה עם גן ומורקי-שיש מלאמתיים", והוא אומר להתקין בשבילה את, "האפדן שלי על שפת לגר מג'ורה" ולאחר שהוא מחבקה ומגפפה אין הדבר חסר אלא שתמור, "את הטקס הטפשי והבלתי נעים" כלומר גרדה-פיטורים. ופתאום — עורבא פרת, לא דענים ולא יער. היא אינה נוסעת, אינה עוזבת את בעיה, חוזרת לביתה, למלאכתה ופוטרת את ידידה בלא כלום. מה אירע? עברה העונה של הפריחה ונסתלק מספריתם של פרחי-תפוחי-הלב ורנה, דעתה, שחיתה מטולטלת עליה, חוזרת ומצטללה וגם עטרת-תאידי-ליה תמתוקה חוזרת לקדמותה, ביחוד כשאוריאלי-מביא בשורה על שעת-החתישנות שקרובה תיא — והכל שריר וקיים.

ז. ח. בערך, עיקרו ועצמו של חסימה, כלומר ראשו וסופו. אך בינתים אפשר לו להאצקיל, שיח-בעל הרבת. מלבר שהוא מכיר, לרבות בני-המשפחה שבמדינה, אנשים חרבת, כלומר שמונת חרבת ממזי-דעת של רנה ומודעי-פיווריעה, כמו גרליה, וחושע,